

TESTIRANJE UČENIKA ZA PRIMJERENI PROGRAM ODGOJA I OBRAZOVANJA

OŠ Ane Katarine Zrinski, Retkovci
Nikolina Vrhovac, psihologinja

„Ako dijete ne može učiti na način kako ga poučavamo,
treba ga poučavati na način kako može učiti.”

Učenici s teškoćama u razvoju

- Učenik s teškoćama u razvoju je učenik čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njegovo puno, učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu s ostalim učenicima, a proizlaze iz :
 - tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija,
 - kombinacije više vrsta gore navedenih oštećenja i poremećaja.

Primjereni programi odgoja i obrazovanja su:

Redoviti program uz individualizirane postupke

Redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke

Posebni program uz individualizirane postupke

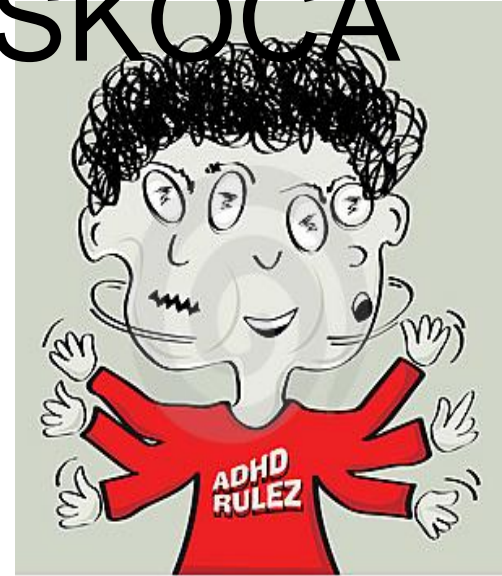
Posebni programi za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke

Primjereni programi odgoja i obrazovanja ostvaruju se u:

ORIJENTACIJSKA LISTA VRSTA TEŠKOĆA

1. Oštećenja vida
2. Oštećenja sluha
3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju
4. Oštećenja organa i organskih sustava
5. Intelektualne teškoće
6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja
7. Postojanje više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju

Skupina 3. Oštećenja jezično-govorne glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju

Poremećaji jezično-govorne glasovne komunikacije

- Poremećaji glasa
- Jezične teškoće
- Poremećaji govora
- Komunikacijske teškoće

Specifične teškoće u učenju

- Disleksija, aleksija
- Disgrafija, agrafija
- Diskalkulija, akalkulija
- Dispraksija
- Mješovite teškoće u učenju
- Ostale teškoće u učenju

Skupina 5. Intelektualne teškoće

- IQ Wechslerova tipa od 0 do 69
- Podskupine:
 - 5.1. laka intelektualna teškoća – IQ 50-69
 - 5.2. umjerena intelektualna teškoća – IQ 35-49
 - 5.3. teža intelektualna teškoća – IQ 20-34
 - 5.4. teška intelektualna teškoća – IQ 0-19

→ posebni razredni odjeli i posebne odgojno-obrazovne skupine,
posebni centri za odgoj i obrazovanje

Utvrdjivanje psihofizičkog stanja djeteta

- Stručno povjerenstvo škole (liječnik školske medicine, stručni suradnici zaposleni u školi, učitelj razredne nastave i učitelj hrvatskog jezika) **uz suglasnost roditelja** može predložiti određivanje primjerenoga programa osnovnog ili srednjeg obrazovanja za učenike s TUR
- Neposredan pregled učenika
- Razgovor s roditeljima
- Pojedinačna mišljenja članova Stručnog povjerenstva škole
- Medicinska dokumentacija
- Izvješća predmetnih učitelja
- Primjerene metode rada uz koje učenik postiže pozitivne rezultate
- Specifična nastavna sredstva
- Redovitost pohađanja nastave
- Uočene mogućnosti i sposobnosti, poduzete aktivnosti
- Postignuća i opisna praćenja po nastavnim predmetima

Donošenje Rješenja

- Odluku o Rješenju donosi Stručno povjerenstvo Ureda državne uprave Vukovarsko-srijemske županije na temelju dostavljene dokumentacije

Psihologijsko testiranje učenika za određivanje primjerenog programa odgoja i obrazovanja

- Primjena različitih standardiziranih testova (procjena inteligencije, vizuo-konstruktivnih sposobnosti, pažnje, po potrebi specifičnih osobina ličnosti i specifičnih sposobnosti)
- Najvažniji: Wechsler intelligence scale for children IV - WISC-IV-HR
 - Ispituje četiri specifične sposobnosti koje su sastavni dio općeg intelektualnog funkcioniranja kroz 10 (15) subtestova:
 - Verbalno shvaćanje
 - Perceptivno rasuđivanje
 - Radno pamćenje
 - Brzina obrade informacija
 - Omogućuje izračunavanje ukupnog IQ-a djeteta
 - Isti u cijelome svijetu
 - Standardi rađeni posebno na hrvatskoj populaciji djece u dobi od 6 do 16 god.

Normalna distribucija

2,2%

6,7%

16,1%

50%

16,1%

6,7%

2,2%

Kvalitativni opis

ekstremno
nisko

granično

nizak
prosjek

prosjeak

visok
prosiek

superioro

vrlo
superiorno

Resultat

70

80

85

90

100

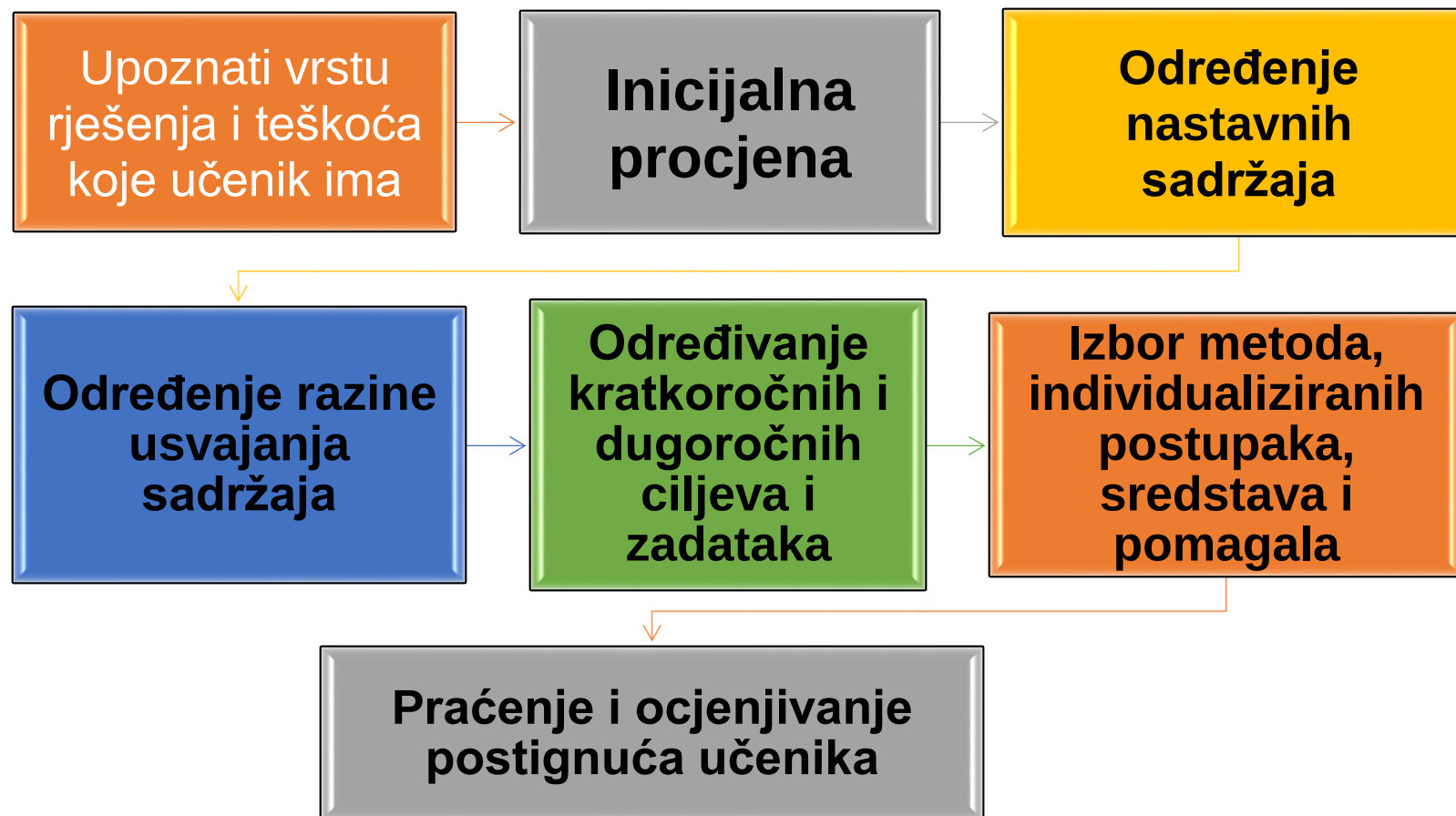
110

115

120

130

ŠTO KADA UČENICI DOBIJU RJEŠENJE?

1. Upoznati vrstu rješenja i teškoća koje učenik ima

- Upoznati teškoću, uzrok, simptome, posljedice na odgojno-obrazovni proces, način funkcioniranja i sl.
- Naši učenici s Rješenjem:

2. Inicijalna procjena

- INICIJALNA PROCJENA utvrđuje JAKE strane učenika – što zna, može, što ga zanima, postojeća iskustva, načine na koje uči i što treba razviti; te utvrđivanje POTREBA učenika
- Utvrđivanje razine sposobnosti (radne navike, sposobnost čitanja, slušanje, pismeno i usmeno izražavanje, računanje i geometrijsko predočavanje, rukovanje sredstvima)
- Utvrđivanje razine znanja (prisjećanje, prepoznavanje, reprodukcija, stvaralačko znanje)
- Usmenim i pismenim putem

Rezultati inicijalne procjene učenika

- Važni su za određivanje polazišta-predznanja učenika iz nastavnog predmeta, određivanja jakih i slabih strana
- Inicijalna procjena je bitna pri kreiranju IOOP-a
- Bitno je uspoređivati uvijek učenika sa samim sobom (razlika između inicijalne i finalne procjene)

3. Određivanje nastavnih sadržaja i razine usvajanja

Individualizirani postupci (čl.5)

- Određuje se učenicima koji s obzirom na utvrđene teškoće mogu svladati redoviti plan i program bez sadržajnog ograničavanja, ali su im zbog specifičnosti u funkcioniranju potrebni individualizirani postupci u radu (metodička prilagodba)
- Sadržaj se ne mijenja. Mijenja se način prezentacije sadržaja.
- npr. oštećenje vida, sluha, disleksija...

Prilagodba sadržaja i individualizirani postupci (čl.6)

- Obuhvaća sadržajno (smanjivanje opsega nastavnih sadržaja) i metodičko prilagođavanje redovitog programa učeniku.
- Izdvajanje bitnih sadržaja koji se oblikuju različitim postupcima (primjerice s ključnim pojmovima)
- Ishodi se prilagođavaju sposobnostima učenika utvrđenoj na temelju inicijalne procjene

4. Određivanje kratkoročnih i dugoročnih ciljeva/ishoda

- Za postavljanje kratkoročnih i dugoročnih ciljeva, najvažnije je prepoznavanje **potreba** učenika → važno da smo napravili dobru inicijalnu procjenu
- Pri određivanju ciljeva trebamo:
 - Točno imenovati vještinu koju želimo razvijati (npr. samostalno pisanje domaće zadaće)
 - Odrediti na kojoj je razini promatrana vještina sada (npr. učeniku netko pomaže napisati svaku zadanu domaću zadaću)
 - Točno utvrditi do koje razine želimo da se ta vještina razvije (npr. želimo da učenik samostalno napiše zadaću jednom tjedno)
 - Odrediti vremenski period za opstizanje cilja (npr. jedan mjesec)
 - “Tijekom mjeseca razviti samostalnost pri pisanju domaće zadaće od trenutne razine kada učeniku uvijek netko pomaže oko pisanje domaće zadaće do razine kada učenik jednom tjedno sam napiše domaću zadaću.”
 - jasni, ali fleksibilni

Zadaci - primjeri

- upoznavanje s radnom bilježnicom i udžbenikom
- raspravljanje o pravilima rada, ponašanju i ocjenjivanju tijekom samostalnog rada i rada u grupama
- raspraviti kako su nastali prvi organizmi
- istražiti na Internetu o postanku Zemlje i života na njoj
- povezivanje kartica - slika i pojmova uz objašnjavanje značenja pojedinih pojmova
- rješavanje konceptne mape "Pojava i raznolikost živog svijeta"
- „oluja ideja“ (asocijacije na pojmove gripa i prehlada)
- crtanje građe virusne čestice mozaične bolesti duhana
- popunjavanje tablice "Virusne bolesti"
- crtanje/lijepljenje mape pojmova (dio plana učeničkog zapisa - organizatori pažnje)
- razgovor
- rad na tekstu
- rješavanje zadataka iz RB
- rješavanje zadataka koji su dio PPT – a
- dopunjavanje rečenica u zadatku iz PPT – a

5. Izbor metoda, individualiziranih postupaka, sredstava i pomagala

- Prilagoditi sposobnostima učenika i njegovim specifičnostima.
- Bazirati se na **jakim** stranama učenika, što učenik može

Postupci prilagodbe

- a) količina
- b) težina
- c) vrijeme
- d) stupanj pomoći
- e) prezentacija sadržaja
- f) iskazivanje znanja
- g) stupanj sudjelovanja
- h) zamjenski cilj
- i) zamjenski kurikulum
- j) prilagođavanje razumljivosti
- k) govorno usmjeravanje pažnje

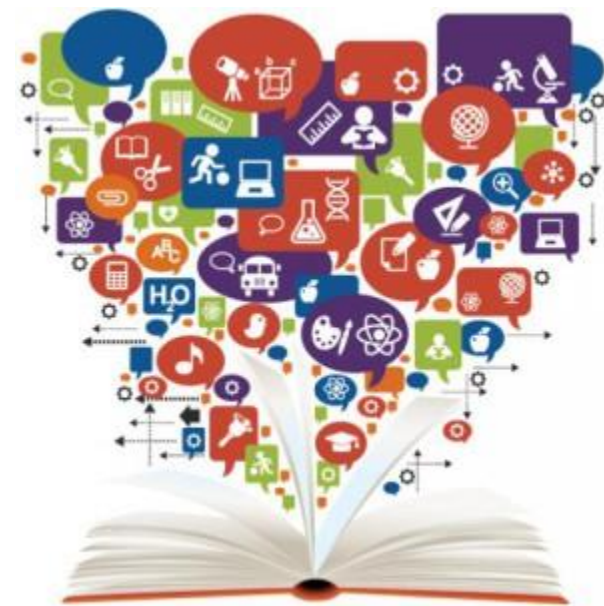

Primjeri prilagodbe

Količina

- smanjiti broj zadataka, teksta, definicija, predavanja, matematičkih problema i sl.
- prezentirati samo ključne, bitne pojmove
- sažeti predviđene tekstove
- podijeliti zadatak na više manjih cjelina
- učenik sudjeluje u skupnom radu - izrađuje samo dio skupnog projekta
- umjesto na cijeloj knjizi za lektiru raditi s učenikom na prilagođenom naslovu ili ulomku
- smanjiti broj rečenica u diktatu
- smanjiti broj knjiga koje dijete treba pročitati za lektiru

Težina

- rasporediti zadatke po težini (lakši-teži-lakši)
- zadaci višestrukog izbora i nadopunjavanja, a izbjegavati zadatke tipa “opiši,zaključi...”
- ostaviti dovoljno prostora za pisanje odgovora te označiti mjesto za odgovor
- prilagoditi zadatak (npr. mjeri u centimetrima, a ne milimetrima)
- dozvoliti uporabu kalkulatora, tablice, rječnika i sl.
- u tekstu teške riječi (regenerirati) zamijeniti lakšima (obnoviti)

Vrijeme

- osigurati dodatno vrijeme za završavanje zadatka
- pri prezentiranju novih sadržaja odvojiti više uvodnog vremena za razgovor i uvođenje novih pojmova (tzv. pre-teaching)
- individualizirati vrijeme za izradu projekta
- dati vremensko ograničenje za rješavanje zadatka
- pričekati duže na djetetov odgovor/reakciju/...

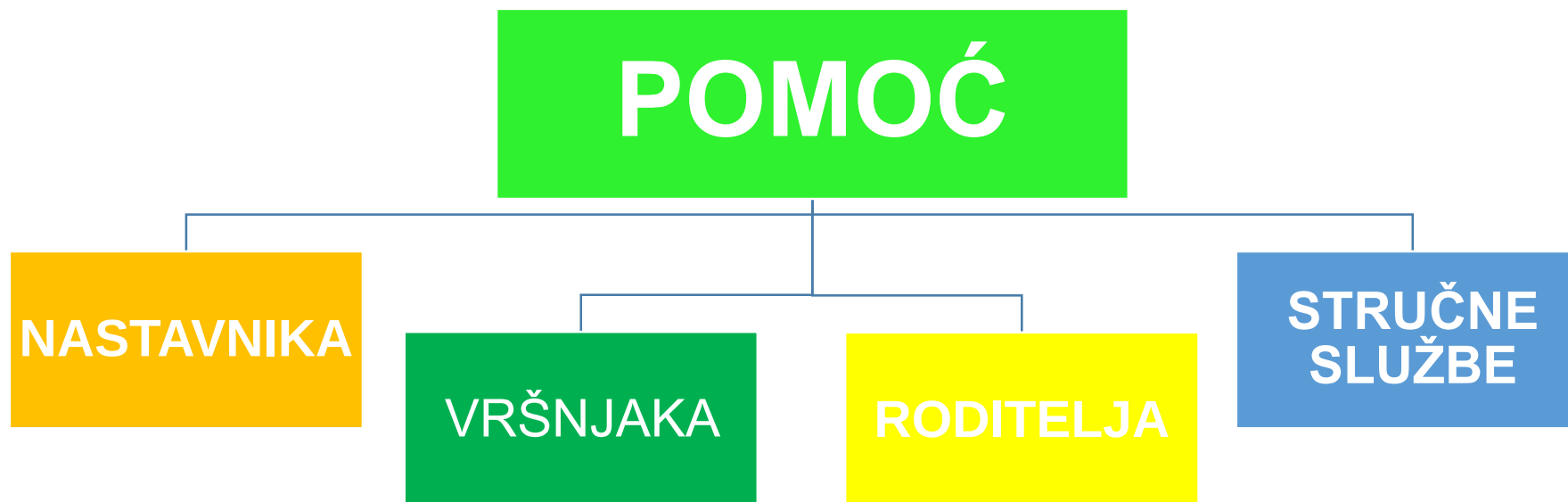
Prostorne prilagodbe

- Omogućiti učeniku da sjedi blizu nastavnika (“bolji nadzor”)
- Učenik sjedi uz učenika koji je “pozitivan model”
- Raspored klupa koji nastavniku omogućava kretanje po učionici

Stupanj pomoći

- Omogućiti uključivanje u sve aktivnosti ovisno o posebnostima i potrebama samog učenika (npr. priprema slike, priprema materijal za sljedeći sat, dijeli materijale na satu, uređuje pano, sudjeluje u pokusima, rukovanju alatima ...)

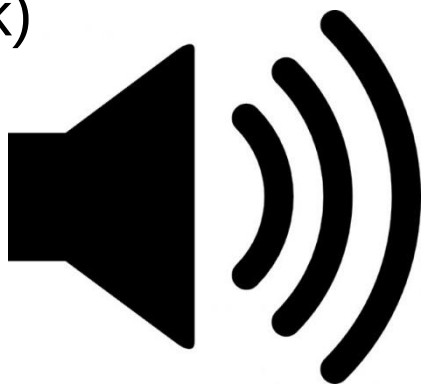

Prezentacija nastavnih sadržaja

Koristiti i izmjenjivati raznolike metode rada, sredstva i pomagala:

AUDITIVNE

- Snimke tekstova, odlomaka, cijelih lekcija (strani jezik)
- Jačina glasa
- Naglašavanje važnosti pojedinih dijelova
- Čitanje zadataka naglas, objasniti nepoznate pojmove

VIZUALNE

- Filmovi, slike, crteži, poster, grafikoni, tablice, prezentacije
- Pisati uvećanim slovima, podcrtavati, bojama isticati bitno, koristiti krede u boji, markere
- Mentalne mape
- Kartice za pojašnjenje pojmova
- Nastavni listići (izbjegavati diktiranje)

Prezentacija nastavnih sadržaja

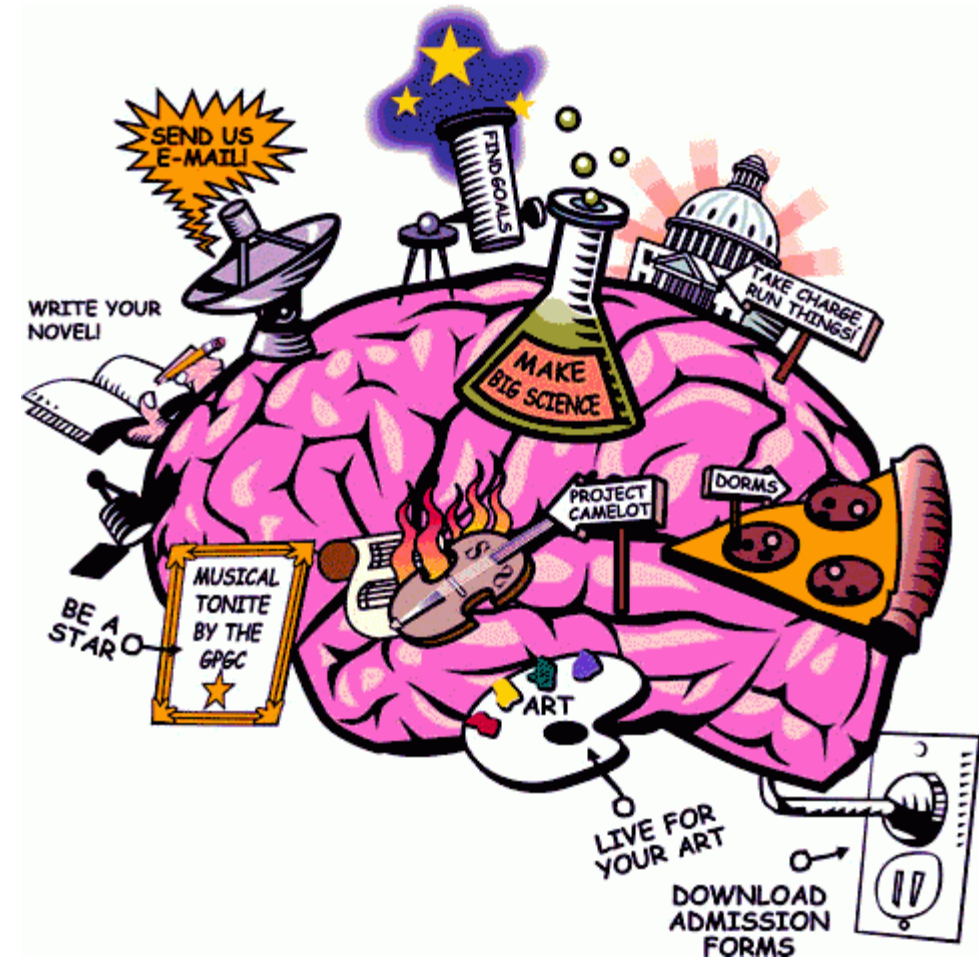
- na ploči, radnom listiću, foliji i sl. koristiti veliki font / krupna slova
- snimiti lektiru/tekst na stranom jeziku/definicije i sl. na CD, kako bi učenik mogao slušati uz čitanje odnosno učenje
- čitati zadatke iz pismene provjere na glas
- uz usmene upute dati i pismene ili slikovne upute
- prije obrade novih riječi ili ključnih pojmova pojasniti ih ili spomenuti u već poznatom kontekstu (tzv. pre-teaching)
- koristiti računalo na satu (didaktičke igrice)
- praktične aktivnosti (npr. izrada štapne lutke umjesto čitanja opisa lika iz lektirnog naslova; pripremanje zdravog doručka na satu prirode s temom Zdrava prehrana; izrada robota i upoznavanje dijelova na satu tehničke kulture)
- izlagati sadržaje uz predočavanje tablica, grafikona, slika i sl.

Prezentacija nastavnih sadržaja

- koristiti kartice za poučavanje riječi i pojmova; pomoću kartica je kasnije moguće igrati igru pamćenja, asocijacija, bingo, pogađanja, spajanja, slaganja riječi u cjelinu i još mnogo toga
- moguće je otvoriti banku riječi i spremati riječi i pojmove u banku u određene “trezore”, kao recimo NAUČENO, ZA PONOVI, ZNAM U POLA NOĆI, NIKAD ČUO, ZVUČI MI POZNATO, i sl.
- staviti naglasak na vizualno: označavanje, isticanje, označavanje različitim bojama, uvećavanje ili smanjivanje materijala, uporaba slika, postera, markera, kreda u bojama
- poučiti učenike kako izraditi jednostavne umne mape
- dati ostalim učenicima u razredu priliku za izradu jednostavnih didaktičkih materijala koje možemo koristiti pri prezentaciji nastavnih sadržaja - slova, brojeva od kartona, slika iz novina i časopisa koje prikazuju nešto što će se obrađivati na satu, kartica s riječima, i sl.
- uprizoriti dramatizacije, improvizacije

Kad god je to moguće koristiti

- konkretan materijal, predmete, modele
- realne situacije
- povezivanje sa svakodnevnim životom i aktualnim zbivanjima
- povezivanje s iskustvima učenika
- “upozoravajuće geste”

Iskazivanje znanja

- umjesto pisanja diktata učenik treba prepisati riječi na način da ih svrsta u pravi redoslijed (po abecedi, prema veličini riječi, prema tome koliko su mu poznate i sl.)
- učenik smije koristiti grafičke prikaze za razvoj ideja pri usmenom odgovaranju, mape, podsjetike, pomagala, slike, kartice s riječima
- učenik lijepi pripremljene odgovore na pravo mjesto u radni listić i pronalazi točan odgovor na ploči umjesto da ga reproducira
- učenik smije usmeno odgovarati umjesto pisati pismenu provjeru znanja
- za izradu složenog zadatka učenik ima priliku izabrati skraćeni postupak (neki su koraci već napravljeni)
- učenik koristi banku riječi/pojmova za dovršavanje zadatka
- dozvoliti učeniku ponovno pisanje pismene provjere znanja
- češće provjere kroz manje cjeline
- izbjegavanje čitanja na glas i pisanja po ploči

Stupanj sudjelovanja

- učenik dijeli učenicima zadatke na karticama
- učenik ima ulogu voditelja kviza ili slične aktivnosti
- učenik postavlja drugim učenicima pitanja u vezi obrađene teme (ima u ruci pitanja i odgovore i može kontrolirati daju li vršnjaci točne odgovore)
- učenik odlazi u tajništvo po kredu, briše ploču, uređuje pano i sl.
- uključen je u slobodne aktivnosti i aktivnosti na školskom igralištu
- pomaže učitelju i drugim učenicima održati Power Point prezentaciju (mijenja slajdove na znak)

Zamjenski cilj

- matematika (niži razredi): broji medvjediće koje drugi koriste za zbrajanje
- umjesto interpretacije literarnog teksta, treba pronaći i podvući pridjeve u tekstu
- umjesto učenja povijesnih činjenica, treba pomoću slika iz udžbenika opisati kakva se odjeća nosila u tom vremenskom razdoblju
- umjesto učenja obilježja godišnjih doba, uz pomoć teksta u udžbeniku treba opisati što oblači ljeti, a što zimi
- umjesto čitanja lektirnog naslova, treba pogledati istoimeni film
- umjesto pisanja diktata iz stranog jezika, sluša diktat i stavlja kvačice pokraj riječi koje je čuo / čula
- nabraja pojmove, dok ih drugi trebaju nabrojati i objasniti
- izrađuje obiteljsko stablo, dok drugi trebaju napisati sastav o svojoj obitelji

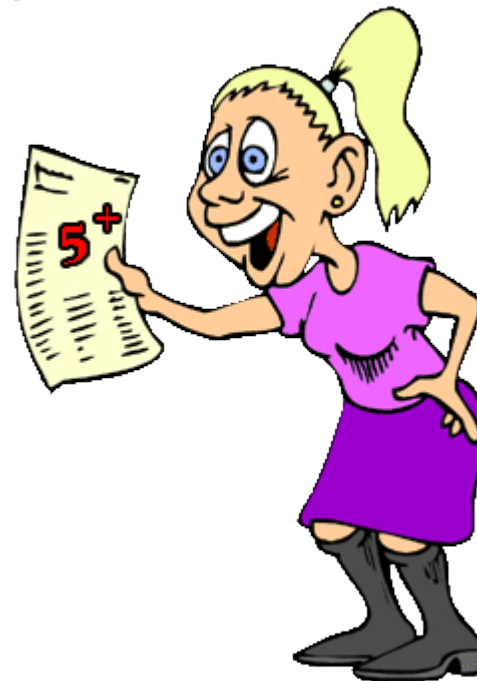

Zamjenski kurikulum

- učenik radi po različitim ili istim materijalima i uputama s potpuno različitim ciljem npr. dok ostali pišu sastavak na engleskom jeziku učenik sa slušalicama na ušima sluša lekciju iz engleskog jezika i pismeno rješava vođene zadatke uz slušanje - učenik ima mogućnost premotavanja ako mu neki dio nije jasan
- učenik odlazi na vježbe čitanja kod članova stručne službe
- učenik odlazi u knjižnicu i na računalu igra didaktičke igrice
- učenik ima individualne zadatke na radnom listiću
- ukoliko nema zamjenski kurikulum učenik se može neobavezno uključiti u rad i pomagati drugim učenicima, npr. tražiti riječi u rječniku i sl.

6. Ocjenjivanje i vrednovanje postignuća

- Ocjena treba biti motivirajuća
- Ocjena je individualna, a ne u odnosu na razred
- Ocjena sadržava vrednovanje znanja, zalaganja, odnosa prema radu i zadacima u školi
- OCJENE SU OD 1 DO 5

OCJENJIVANJE

Kod učenika s teškoćama treba vrednovati njegov odnos prema radu i postavljenim zadacima te odgojnim vrednotama

Učinkovita povratna informacija	Neučinkovita povratna informacija
Odnosi se na postizanje dogovorenih ciljeva	Stigmatizira učenika , primjerice:”Uloži više truda!”, “Tvoje je pisanje beznadno”
Rječita je: analitično opiše postignuće s obzirom na njegovu kompleksnost	Često je zbroj bodova, postotak ili brojka.
Uvažava procese i produkte.	Uvažava samo procese ili pak samo produkte.
Učenika potiče da postiže napredak i prikaže mu što unaprijediti i kako.	Učenika ne potiče, već ga može samo unazaditi.

OCJENJIVANJE

- uz ocjenu je potrebno napisati popratno praćenje – je li učenik samostalno postigao ocjenu? Na koji način? (bez obzira je li ocjena poticajna ili ne) (npr. “Uz individualno vođenje rješava zadatke zbrajanja i oduzimanja do 10.”)
- ne uzimati gotove formulacije u opisnom praćenju (copy/paste)

U bilješkama naglasiti sve ono što je dobro i pozitivno

- evidentirati što bi učenik još trebao raditi, usvojiti, vježbati
- izbjegavati generalizaciju na temelju jedne zapažene činjenice
- pri zapisivanju uočenih činjenica ne koristiti skraćenice jer neće biti razumljive razredniku prilikom individualnih razgovora s roditeljima
- ne smijemo pretjerivati u zabilješkama (svakodnevno hvaljenje i svakodnevno pisani prigovor učeniku)
- Bilješke mogu biti učeniku poticaj za daljnji rad, a roditelju poruka da potiče učenika u zadržavanju maksimuma ili poruka da potiče učenika na vježbanje i aktivnost koje je učitelj/nastavnik naznačio.

Mjesec	Sadržaj edukacije (područja/ teme/ključni pojmovi)	Cilj/evi za učenika/cu (obrazovna postignuća)	Aktivnosti za učenika/cu	Strategije podrške (prilagodba metoda, sredstava, oblika, postupaka, zahtjeva)	Ostvaren e zadaće
9.	Zanimanja ljudi	Učenje tri važne pojedinosti ili pojma iz nastavne teme zanimanja ljudi od razine neprepoznava nja do razine prepoznavan ja i razumijevanj a. Odgovarati jednostavnim odgovorima na osnovna	Čitanje, pisanje, rad na tekstu, crtanje, gledanje i opis slike, lijepljenje mape pojmova, poveziva nje kartica	Upoznati 6 različitih zanimanja. Naučiti nazive zanimanja i mjesta gdje se obavljaju (količina) Produljiti vrijeme rješavanja zadatka (vrijeme) Pomoć učiteljice i roditelja (stupanj pomoći) Tekst napisati velikim tiskanim slovima. Važne pojmove označiti drugom bojom. Uz svaki naziv zanimanja prikazati sliku tog zanimanja. Izraditi listić sa zadacima (nastavni sadržaji). Učeniku pročitati tekst naglas, polako i više puta. Čitati zadatke naglas. Zadaci višestrukog izbora – obojiti točan odgovor. Zadaci dopunjavanja – upisati jedan pojam. Zadaci povezivanja – povezati sličice i kartice s rječima (težina). Usmena iskazivanje znanja uz pomoć (iskazivanje znanja) Aktivno sudjelovanje u svim aktivnostima (stupanj sudjelovanja) Upoznati zanimanje koje bi htio raditi kada odraste (zamjenski cilj) Nacrtati zanimanje koje bi jednom htio raditi te nabrojiti potrebne alate (zamjenski kurikulum)	

ZAKLJUČAK

- treba uočiti što je važno i odlučujuće za napredovanje i osposobljavanje učenika za kasniji život i oko toga treba koncentrirati programske sadržaje
- posebno treba voditi brigu o razvijanju **sposobnosti čitanja, pisanja, računanja, svladavanja vještina u odgojnim područjima i socijalizaciji** i između tih područja uspostaviti programsku ravnotežu.

Literatura

- Flangan, D.P. i Kaufman, A.S. (2012). WISC-IV – Osnove procjenjivanja. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Krampač-Grljušić, A. i Marinić, I. (2007). Posebno dijete. Osijek: Grafika Osijek
- Narodne novine (2010). Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi. Zagreb: Narodne novine d.d.
- Narodne novine (2015). Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju. Zagreb: Narodne novine d.d.
- Narodne novine (2011).Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava. Zagreb: Narodne novine d.d.
- Vizek Vidović i sur. (2014). Psihologija odgoja i obrazovanja. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Željka Butorac (2014). Učenici s teškoćama u razvoju. Zagreb: OŠ Marina Držića
- Baftiri, Đ i Štimac, T , Individualizacija nastave obzirom na odgojno-obrazovne potrebe učenika. Zagreb: ASOO
- OŠ Popovac, Preporuke za rad s učenicima s posebnim odgojno obrazovnim potrebama. Zagreb: AZOO
- Materijali sa stručnih skupova